

KINDERBOERDERIJ RIVIERENHOF

HANDLEIDING DOE-BOERDERIJ

VOOR DE JUF, MEESTER, HULPBEGELEIDERS EN VRIJWILLIGERS

Beste juf , meester en (hulp)begeleider,

Binnenkort kom je naar de Kinderboerderij Rivierenhof voor het programma Doe-Boerderij met kleuters of met de eerste graad.

De “**doe-boerderij**” is een interactieve les waarbij we de klas in ongeveer 4 groepjes opdelen. Deze groepjes worden begeleid door de leerkracht, door een hulpbegeleider van uw school ((groot)ouder, andere leerkracht,...) of/en door onze educator en boerderijvrijwilligers. **Jullie actieve medewerking wordt dus gevraagd!**

We vragen **jullie dit document vooraf even door te nemen**. Zo ben je meer op je gemak tijdens de activiteit en kun je ook meer genieten van de opdrachten.

Timing: (voormiddag: 9u30 tot 11u30 ofwel namiddag: 13u00 tot 15u00)

- 15 min.: inleiding door de educator
- 30 min.: 2 opdrachtjes worden in groepjes uitgevoerd
- Pauze: 10 min
- 30 min.: 2 opdrachtjes worden in groepjes uitgevoerd
- 15 min.: elk groepje maakt een polaroidfoto van zijn favoriete plaats of dier
- 10 min.: kort afsluitmoment

Algemeen:

We starten met een voorstelling van de boerderij en vragen aan de kinderen of ze de boer willen helpen. Tijdens de les worden 4 opdrachten door alle groepjes in een beurtrol uitgevoerd. Elke opdracht duurt 15 minuten.

De kinderen krijgen een plan van de boerderij en een opdracht mee die ze moeten uitvoeren. De leerkracht begeleidt ook een groepje en krijgt op de volgende bladzijden meer uitleg over de opdrachten. De boerderij-educator selecteert 4 van de 7 opdrachten, naargelang het weer, het welzijn van de dieren en het aantal leerlingen.

De kinderen krijgen per groepje het bijgevoegde plan van de boerderij mee (zie volgende bladzijde). Zo kun je samen met hen de boerderij ontdekken.

Provincie
Antwerpen

VARKENS

Duur: 15 min

Waar: buiten achter de mesthoop, voor de moestuin

Wat te doen:

- Laat de kinderen zelf op zoek gaan naar de varkens. Onze 2 varkens verdienen een lekker hapje. Ze spelen ook graag.
- De vislijnen en de wortels/appelen staan klaar aan het houten opstapbankje. Kies de doos met de kleur van je groepje, daarin zitten jullie stukken wortel/appel klaar.
- Laat de kinderen **een stuk wortel/appel aan het lusje aan de vislijn binden** of help hen daarbij.
- Laat de kinderen **op het trapje gaan staan** en spelen met de dieren. Er zijn maar twee varkens dus speel telkens maar met twee vislijnen. Wissel af wanneer de wortel op is, met de andere twee. Zorg dat het niet te bont wordt, laat de kinderen met respect omgaan met de dieren. **Leun niet te erg op het hek!**
- **Let op!** Als de varkens de wortel te pakken hebben kunnen ze best hard trekken. Hou de **stok stevig vast** met je beiden handen en trek zelf niet, zodat de varkens de wortel rustig kunnen los knabbelen.
- Stel vragen aan de kinderen! Laat ze naar de varkens kijken. Hebben varkens een **staart**?
- Zijn de varkens **kaal**? Hun haartjes worden gebruikt om verfborstels van te maken. Die gebruiken jullie in de klas om mee te schilderen. Het zijn witte stugge haartjes.
- Varkens zijn alleseters. Met hun **lange snuit** woelen ze in de modder op zoek naar wortels, eikels, wormen en ander lekkers.
- Kan je de varkens **ruiken**? Kan je de neus (met de vinger op de neus drukken) van een varken nadoen en **knorren** zoals een varken?
- Soms rollen varkens in de **modder** omdat dit goed is om hun huid te beschermen tegen de zon. Op die manier verwijderen ze ook kleine diertjes. Modder werkt dus als een soort zonnecrème en als shampoo voor varkens.
- Als je tijd over hebt, kan je eventueel ook nog even naar de kippen gaan kijken. Als de varkens niet willen meewerken, kan je aan de educator wat maïs vragen om de kippen te gaan voeren (enkel als dit geen van de andere 3 opdrachten is).

HOOI OF STRO

Duur: 15 min

Waar: Op de hooizolder. Boven de stal van de geitjes en schapen.

Wat te doen:

- **Ga naar de stal.** Daar staan de koeien /pony's/ezels. Je mag alle dieren in de stal aaien.
- **Het verschil tussen hooi en stro.** In de stallen vind je zowel hooi als stro. Hooi is gedroogd gras dat de dieren eten. Stro zijn stengels van granen waarop de dieren slapen. Zie je het stro liggen op de grond? Zie je het hooi dat ze eten? Leg het verschil uit. Laat de kinderen voelen. Een gemakkelijk ezelsbruggetje is : **hooi=** honger; **stro=** spelen, slapen, stront.
- De boer vraagt jullie hulp om hooi of stro klaar te leggen. Ga **eerst vragen aan de boer** (een van de werkmannen of werkvrouwen op de boerderij) wat de kinderen moeten klaarleggen, hooi of stro. (Het antwoord zal steeds **hooi** zijn.) Laat de kinderen zoeken waar het hooi zou liggen. In de waterput? Op de hooizolder? Waar zou er een zolder zijn?
- **Ga naar de hooizolder.** Laat de kinderen daar een baal hooi verplaatsen van achter naar voor in de stal. Daarvoor moeten ze goed samenwerken en met heel de groep **een baal versleuren tot de plek naast de deur.**
- Indien voldoende tijd: Vraag de kinderen om in het hooi te gaan **liggen** en zich te bedekken met hooi. Maak het even stil en doe het licht uit. Nabespreking: Welke geluiden hoorden ze? Is het warm onder het hooi? Zouden ze hier willen slapen?
- Er ligt **ook een matras van stro.** Vroeger sliepen alle mensen op zo'n matras. Laat de kinderen er eens op liggen. Ligt het zacht of prikt het een beetje?
- Laat de kinderen **spelen** in het hooi totdat de bel gaat om door te schuiven. Hooi naar elkaar gooien mag, maar als het andere kind 'stop' roept, dan moet je stoppen. **Pas op** dat je je hoofd niet stoot aan de **houten balken.**
- Als je tijd over hebt, kan je eventueel ook nog even naar de konijnen gaan kijken.

GEITEN

Duur: 15 min

Waar: in de weide

Wat te doen:

- De witte bak met de borstels staat klaar aan de ingang van de weide. De kinderen gaan **eerst de geiten en schapen borstelen. Daarna kunnen ze de dieren korrels geven.**
- **Leg uit voordat je in de weide gaat:** “Straks kan je de dieren eten geven. Maak dan een **kommetje met je 2 handen**, daarin doet de begeleider straks wat korrels. Hou je 2 handen als een kommetje, hou ze onder de snuit van het dier dat je eten wil geven. Geiten en schapen hebben geen boventanden en kunnen dus **niet bijten**, ze **likken** met hun tong de korrels van je handen. Als je bang bent of als de dieren te dichtbij komen, dan hou je je **armen omlaag** en laat je je handpalmen zien. De dieren zien dat je geen eten hebt en zullen je met rust laten.”
- Ga met de kinderen in de geitenweide, doorheen de 2 poortjes. Laat de kinderen een borstel kiezen (geen ijzeren borstel!).
- Doe voor hoe je een geit of schaap kan **kammen**. De geiten en schapen vinden het leuk gekamd te worden in de nek, op de rug en op het achterwerk. Borstel steeds in de richting van de haren. De buik is wat gevoelig dus voorzichtig daar, de poten moeten niet geborsteld worden.
- Als de dieren niet komen, kan je ze **lokken** met wat korrels. Ga via de weide richting stal en laat de korrels aan de dieren zien. Geef de dieren die komen wat korrels en wandel terug, de dieren zullen volgen. **Ga niet achter de draad.** Geef niet meteen veel korrels aan de dieren, ze worden er wilder door. Beter is eerst de kinderen rustig de dieren te laten kammen en daarna pas eten te laten geven.
- Als de kinderen genoeg gekamd hebben, leggen ze de borstel terug in de witte bak. Daarna kunnen ze de dieren eten geven. De begeleider geeft hen een beetje korrels als ze hun 2 handen openhouden. Neem hiervoor het potje met jullie kleur. De andere potjes zijn voor de andere groepen. (Geel en oranje = zelfde kleur)
- Kinderen die bang zijn, kunnen wachten in het sas aan de weide. Stimuleer de kinderen om contact te maken met de dieren, maar dwing hen niet als ze het echt niet willen. Als een kind in paniek is tussen de geiten en schapen of als de dieren te dicht bij het poortje staan, dan kan je ze met wat eten gemakkelijk weglokken.
- Dieren die te opdringerig zijn (springen,...) geef je niets. Moedig ongewenst dierengedrag niet aan.

- Zorg dat je de borstels terug proper achterlaat. Als nodig, handen wassen (toilet).

Mogelijke observatievragen bij de geiten

- Hoe voelen hun horens?
- Heeft de geit een sik?
- Heeft ze een uier?
- Hoeveel tenen heeft een geit?

- Heb je al eens melk van een geit gedronken?
- Heb je al eens geitenkaas op je brood gesmeerd?
- Wanneer worden de lammetjes geboren? (in de lente)

EEN ZAADJE PLANTEN

Duur: 15 min

Waar:

- **Buiten aan een picknicktafel of buiten aan de gele tafel aan de hal of binnen in het klasje.** Informeer best eerst. (max. 10 minuten bezig zijn hier!)
- **In de moestuin bij de compostbakken:** hier vullen jullie de potjes met potgrond.

Wat te doen:

- Begin aan de tafel. Hier staat een houten **kunstabloem** waarbij je iets kan vertellen over de delen van een plant en hoe een zaadje groeit tot bloem. Laat enkele **zaadjes zien**. Een zaadje heeft **grond, water en licht** nodig. Het zit met **wortels** in de grond.
- Laat de kinderen de kartonnen **bloempotjes versieren** met hun naam. De stiften en de potjes liggen klaar. **Werk in totaal maximum 8 à 10 minuten aan de tafel!**
- Er ligt ook een **doosje met zaadjes**. Neem dit mee als je naar de compostgrond gaat. We zaaien meestal **tuinkers**.
- In de moestuin (zie kaart van de boerderij) ligt er altijd compostgrond klaar. Deze ligt **in een grote bak** naast de composthopen. Bij slecht weer toont de begeleider waar je dichterbij potgrond kan vinden (in de openluchtklas aan de ronde picknickbanken).
- Laat de kinderen het potje vullen met **potgrond** (bijna vol). Strooi enkele **zaadjes** bovenop de grond. Laat de kinderen met hun vingers de zaadjes bedekken met **nog een dun laagje grond**.
- Doe er een beetje **water** bovenop.
- **Heb je nog tijd over?** Je kan uitleggen waaruit **compost** gemaakt is. In de composthoop zitten allemaal kleine beestjes die graag onze resten van fruit en groenten opeten. Laat de kinderen **bodemdiertjes zoeken** in de compost en in de moestuin (in de composthoop, onder stenen, tussen hout,...). Welke kleine kriebeldiertjes vinden ze hier? Durf je ze over je hand laten kruipen?
- Zet de potjes buiten op de gele bank voor de deur of op de picknicktafel. Straks krijgt de juf/meester ze mee in een zak.
- Je kan de potjes daarna in de klas zetten. Denk eraan dat je de plantjes op een **lichte plek** moet zetten en elke dag wat **water** moeten geven! Na enkele dagen komen de zaadjes uit. Meestal zaaien we tuinkers. Je kan de tuinkers plukken en opeten.

WOL

Duur: 15 min

Waar: wol **kaarden** (borstelen) op de zolder. Ga de trap op in de stal en ga boven direct naar rechts.

Wat te doen:

Het kaarden (borstelen) kan je met de kaardenmolens doen.

1. Neem **een beetje wol** en trek deze wat uit elkaar.

2. Druk de wol onderin **tegen de kleine molen** aan.

3. **Draai dan de grote molen met de wijzers mee** zodat de wol verdwijnt onderin (zie pijltje). Draai door en neem telkens een beetje wol erbij.

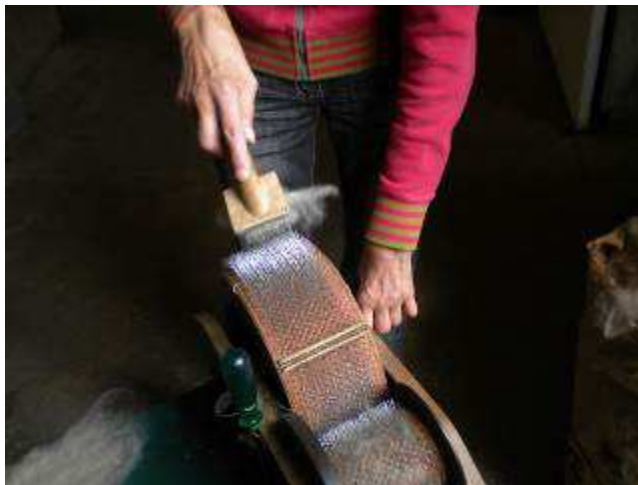
4. Wanneer de **grote molen een dekentje van wol heeft** mag je dit **er af halen met behulp van de groene priem**. Zeg wel heel duidelijk dat de kinderen hier heel voorzichtig mee moeten zijn. Draai de grote molen tot je bovenaan **de gleuf** ziet en **glij met de priem onder het wollen dekentje** door.

5. **Trek je het naar boven** zodat de wol los komt.

6. Trek dan **de wol met beide handen los** van de molen tot je helemaal rond bent. Een andere persoon helpt met het draaien van de molen. Let op! Deze keer draai je de molen in tegengestelde richting.

7. **De restjes kan je gerust met de borstels afhalen.** Vergeet ook de kleine molen niet. Leg de gekamde wol in de zak. Bedank de kinderen voor de mooie wol. Nu kunnen we een mooi bolletje wol maken voor een lekker warme wintertrui.

Observatievragen

- Ruikt de wol lekker?
- Voelt hij droog of vetzig?

KIPPEN

Duur: 15 min

Waar: in de kippenrennen die achter de konijnenhokken liggen. Als je met je rug naar de konijnen staat, liggen de hokken aan je **rechterkant**. (Geef geen eten aan de krielkippen links van je.)

Wat te doen?

- Het materiaal staat naast de bank aan de kippenhokken. Neem er het potje met **maïskorrels** met jullie kleur uit.
- Neem een beetje maïs **in je hand**, hou je hand laag tegen de grond en laat de kippen door de draad de korrels uit je hand pikken. **Doe het voor**. Laat de kinderen je hand zien: 'Kijk, er zitten GEEN gaten in mijn vingers'.
- Sommige kippen zijn nog bang. Probeer ze te lokken door wat maïs in hun richting op de grond te gooien.
- Laat de kinderen zelf voederen. Als ze echt niet durven, kunnen ze ook een paar maïskorrels op het **puntje van hun schoen** leggen en het zo laten opeten.
- Zien jullie de **pauw**? Enkel het mannetje heeft zo'n mooie staart. In de lente probeert hij daarmee de wijfjes te verleiden. In tegenstelling tot bij de mensen, zijn het bij de pauwen en bij veel andere dieren de mannetjes die zich opmaken en mooi maken voor de vrouwtjes.
- Leg het lege potje terug in de materiaalbak.
- Als je klaar bent, kan je nog even naar de konijnen en de andere dieren gaan kijken.

Observatievragen

- Hoeveel tenen heeft een kip?
- Welke vogels zitten er nog in het hok? Wat weet je over de pauw?
- Lust jij graag een ei? Hoe eet je dat het liefst?

GRAAN MALEN

Duur: 15 min

Waar: Op de zolder. Je gaat de trap op in de stal aan de voelbakken. Als je boven komt, ga je meteen naar rechts. Daar is een deur. Ga naar binnen en ga via een kleine trap op het podium. Er staan drie tafels met telkens een andere manier van malen.

Wat te doen:

- Laat de kinderen op de blokjes zitten en geef wat **uitleg** over brood, bloem en graan. Het graan zit in de witte emmers.
 - Geef de kinderen een **graankorrel**. Laat ze eraan voelen. Laat ze eventueel een korrel **proeven**.
 - Laat de kinderen zien hoe ze de graankorrels kunnen **malen**.
- 1) Met de steen: doe een beetje graan op de grote platte steen en zet de kleine steen erop. Wrijf de steen over het graan. Zeg de kinderen dat ze niet moeten kloppen met de steen, enkel wrijven. Ze mogen er wel met hun gewicht op leunen.
 - 2) Met de vijzel: ook hier niet kloppen met de stamper. Eén kind houdt de pot vast, een andere draait met de stamper. De kinderen mogen er hun gewicht gerust op laten leunen.
 - 3) Met de molen: er staat een rood pijltje op in welke richting er gedraaid moet worden. Doe de graantjes in de molen en draai. Zien jullie de bloem eruit komen?
- **Verdeel je groep in drie** en laat elk aan een tafel staan. Laat ze het zelf uitvoeren.
 - Na een tijdje wissel je van tafel zodat iedereen alle manieren heeft kunnen uitproberen.
 - Je kan de kinderen laten zien dat er **zemelen** in de bloem zitten. Dat kan je best tonen met een **zeefje**: de bloem zeven en de zemelen blijven in het zeefje liggen. Zemelen zijn de velletjes van de tarwekorrels. Zonder zemelen krijg je bloem voor wit brood, met zemelen krijg je bloem voor bruin brood.
 - De bloem van de molen mag je met de verfborstel in de emmer doen keren. De andere zaken mag je in de restemmer doen. Ruim de zaal goed op, zodat er geen restjes overblijven die muizen kunnen lokken.
 - Zie je het poeder? Dit is bloem. Kan de boer met deze bloem wit of bruin brood bakken? (Bruin brood, bij wit brood gaan de velletjes van het graan eruit.)

KONIJNEN

Duur: 15 min

Waar: Konijnenhokken rechts tegen de muur

Wat te doen:

- Poets **enkel 1 hokje**, datgene waar een bolletje in jullie kleur bijstaat. Het materiaal zit in de witte bak, het hooi ligt ...
- Neem het houten **bakje dat bovenop het hok staat en zet het op de groene bank**. De begeleider neemt het konijn eruit en zet **het in de bak**. (Het konijn met één hand in de nek en een andere hand onder de buik vastnemen. Eerst het bakje klaarzetten, dan in een vlotte beweging het konijn erin zetten.)
- De kinderen mogen het konijn **aaien maar het niet oppakken en geen eten geven**. **Aaien van kop naar staart**, niet omgekeerd.
- **Let op!!!** Het voeder/drinkbakje is heel zwaar en de **rand van het voederbakje mag niet nat worden**. De begeleider haalt dit er zelf uit en draait het in 1 beweging om boven de kruitwagen. Het eten mag in de kruitwagen samen met de mest.
- De kinderen halen alle mest en stro uit het hok met het krabbertje en maken het hok schoon met de borstel.
- Leg **nieuw hooi** in het hokje. Het hooi ligt in de schuur in het hok links van de houten koe. Ga het met de kruitwagen wat hooi halen.
- **Ververs het eten**. Zet het drinkbakje met de waterkant helemaal tegen de rechterkant. Het eten staat klaar in een klein potje (met jullie kleur).
- Met het gietertje kan je water geven.
- Zet het konijn terug in het hok.
- **Breng de mest naar de mesthoop en kieper de kruitwagen om**. De begeleider bewaakt dat de kinderen het afval niet naast de mesthoop kieperen.